

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 34 (1989), No. 5, 286--296

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138367>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1989

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

jubilea zprávy

ZEMŘEL

DOC. RNDr. JAROSLAV ŠEDIVÝ, CSc.

Tato zpráva z 21. 12. 1988 hluboce zarmoutila všechny matematiky, didaktiky matematiky a učitele, kteří J. Šedivého znali osobně, z početných přednášek v celé republice nebo alespoň z četných publikovaných prací.

Spolupracovníci znali J. Šedivého jako neúnavného dřiče, který dlouho do noci pracoval na splnění převzatých úkolů, ať už jako autor vysokoškolských učebnic a skript, četných středoškolských učebnic a dlouhé řady didaktických článků a příspěvků k popularizaci matematiky nebo jako vysokoškolský učitel či jako organizátor konferencí o vyučování matematice a přednášející v nejrůznějších formách dalšího vzdělávání učitelů.

Přátelé si u Jaroslava Šedivého vážili otevřeného taktního jednání, ochoty, s jakou pomáhal při řešení problémů všem, kdo ho o pomoc požádali, i formy, s jakou vedl v práci mladší kolegy. Na druhé straně nikdo z přátel nedokázal říci Jarouškovi ne, když zavalen prací sám požádal o pomoc při plnění toho či onoho úkolu.

Není divu, že v průměře práce nezbyval J. Šedivému čas na bezstarostný odpočinek nebo na jeho zálibu, již byla historie; alespoň zčásti ji uplatnil ve svých posledních pracích. V průměře práce nezbyval J. Šedivému dokonce čas ani na to, aby si včas vyřizoval zdržující formality, požadované k přiznání vědeckých a pedagogických hodností; jakoby práce J. Šedivého nebyla sama o sobě již dávno dostatečným podkladem pro udělení každé možné vědecké i pedagogické hodnosti.

Loučíme se s J. Šedivým s upřímným poděkováním za všechno, co u nás vykonal pro vyučování matematice. Uvědomujeme si však také, že pro historii pedagogiky matematiky je nutné zachovat zhodnocení práce zesnulého tím spíše, že se tak nestalo při žádné z dosavadních příleži-

ností. Nechť následující řádky splní tuto úlohu, jsme tím povinováni památce doc. RNDr. Jaroslava Šedivého, CSc., který byl v uplynulých 20 letech bezesporu jedním z nejvýznačnějších představitelů naší pedagogiky matematiky.

1. Vysokoškolský učitel

Jaroslav Šedivý se narodil 8. 12. 1934 ve Vlkavčicích, okres Kolín, v malorolnické rodině. Reálné gymnázium v Praze 8-Libni absolvoval v roce 1953 a tehdy se poprvé představil širší

matematické veřejnosti. Jeho jméno nacházíme mezi vítězi 2. matematické olympiády.

Po maturitě studoval učitelství matematiky a deskriptivní geometrie na Vysoké škole pedagogické v Praze. I tam prokázal své kvality odborné a pracovní a ihned po absolvování školy stal se na ní asistentem. Po krátkém působení na Pedagogickém institutu (1959/60) přešel r. 1960 na matematicko-fyzikální fakultu UK jako odborný asistent a na ní pak trvale působil; nejprve na katedře algebry a geometrie, kde patřil ke skupině didaktiků, a od r. 1965 na samostatné katedře metodiky vyučování matematice, pozdější katedře didaktiky matematiky. V roce 1970 dosáhl titulu RNDr., v roce 1981 CSc. a docentem byl jmenován v r. 1987.

Odborný zájem J. Šedivého se zpočátku soustřeďoval na elementární geometrii a teorii grafů. Vedl přednášky a cvičení z geometrie, neeuclidovské geometrie a semináře z teorie grafů, z nich publikoval i několik drobnějších prací.

Byl i spoluautorem skript z geometrie pro posluchače MFF UK a nakonec i celostátní vysokoškolské učebnice geometrie.

Když v roce 1961 vznikl v Praze při JČSMF kroužek, který studoval modernizační snahy ve vyučování matematice ve světě a připravoval modernizační pokusy u nás, stal se jeho členem i J. Šedivý. Po vzniku Kabinetu pro modernizaci vyučování matematice a fyzice (který se záhy rozdělil na dva samostatné kabinety) stal se jeho trvalým externím spolupracovníkem. Práce na tomto úseku přivedla J. Šedivého k didaktice matematiky. Na doporučení doc. J. Vyšiny studoval na filozofické fakultě UK navíc dálkově psychologii.

V 60. letech se na fakultě projevily nedostatky posluchačů při vedení zájmových kroužků z matematiky; posluchači nedovedli řešit úlohy matematické olympiády. To vedlo J. Šedivého k tomu, že do učebního plánu učitelského studia prosadil předmět „Metody řešení matematických úloh“, který byl později zaveden i do celostátně platných učebních plánů. J. Šedivý se tak stal duchovním otcem tohoto předmětu i skript, která pro něj se spolupracovníky z katedry napsal.

Koncem 70. let byl do učebního plánu zařazen předmět „Světónázorové problémy matematiky“. Protože na fakultě nebyl nikdo pro výuku tohoto předmětu připraven, ujal se této práce opět J. Šedivý. Aby se práce na úseku filozofie a dějin matematiky zdárně rozvíjela v celostátním měřítku i na dalších katedrách připravujících učitele, zorganizoval pro pracovníky fakult 8 ročníků letní školy JČSMF „Světónázorová výchova v matematice“. Příspěvky přednesené na těchto letních školách patří k základním pracím z oblasti filozofie a dějin matematiky u nás. Některé práce byly publikovány ve dvou sbornících z těchto letních škol, jiné vyšly v časopisech. Soustavná práce 50 účastníků letních škol svědčí o tom, že i na vyvolání práce na tomto úseku má J. Šedivý významnou zásluhu. Pro posluchače vzniklo z této práce třídílné skriptum *Světónázorové problémy matematiky*. Toto skriptum je podkladem pro tvůrčí práci posluchačů, kteří z něho mohou čerpat poznatky o vývoji matematiky přímo na ukázkách původních prací z různých oblastí matematiky.

Zájem o historii vyučování matematice se výrazně projevil v práci na dvoudílném skriptu

Antologie z české didaktické literatury. V něm J. Šedivý (s menším příspěvím spolupracovníků) naznačil stav vyučování matematice na našich školách od 16. století a přetiskl ukázky z osnov, učebnic a metodických příruček. Ukázky tvoří promyšlené, ucelené řady, které umožňují sledovat vývoj výuky vybraným tématům učiva v průběhu staletí. K takové srovnávací a analytické práci vedou čtenáře především úkoly zařazené po větších úsecích ukázek.

Z uvedeného je zřejmé, proč byl J. Šedivý i členem historické komise MFF UK i Stálé pracovní skupiny pro dějiny matematiky JČSMF a ČSDVT.

Je samozřejmé, že se J. Šedivý na katedře podílel na všech dalších pracích, které přináší pedagogický proces. Zkoušel u státních závěrečných zkoušek; vedl diplomové práce, do nichž zařazoval témata z modernizace vyučování matematice a z dějin vyučování matematice; jako vedoucí učitel skupiny úspěšně vedl své studenty k překonávání úskalí studia; od r. 1971 byl členem rigorózní komise pro udělování doktorátů z didaktiky matematiky. Po dobu 20 let organizačně zajišťoval postgraduální studium a různé další formy doplňkového a rozšiřujícího studia učitelů. Od r. 1984 byl J. Šedivý vedoucím oddělení didaktických disciplín na katedře didaktiky matematiky.

Matematicko-fyzikální fakulta ocenila práci doc. J. Šedivého medailí II. stupně (1978) a pak i I. stupně (1984) i čestným uznáním za rozvoj pracovní iniciativy. J. Šedivý byl vyznamenán i čestným titulem „Vzorný učitel“.

2. Vědecká práce

Už jsme se zmínili o tom, že zapojení doc. J. Šedivého do modernizačního kroužku JČSMF vedlo tohoto neúnavného pracovníka k externí spolupráci s Kabinetem pro modernizaci vyučování matematice při Matematickém ústavu ČSAV. V Kabinetě byl J. Šedivý vedoucím kolektivem, který po tři pětiletky navrhoval a experimentálně zkoušel obsah a metody práce v matematice na gymnáziích v rámci řešení úkolů státních plánů základního výzkumu. Široký rozhled po světové literatuře a schopnost transformovat odbornou problematiku do vyučování matematice vedla jej k napsání řady experimentálních textů. Přímo řídil pokusné vyučování na experimentálních gymnáziích,

pořádal semináře pro jejich učitele, sledoval výuku a vyhodnocoval výsledky.

Za tuto práci obdržel v r. 1979 cenu vědeckého kolegia matematiky ČSAV.

3. Gymnaziální učebnice

Vyučování matematice na počátku 70. let ovlivňovaly na gymnáziích tzv. *Komentáře pro učitele*, ve kterých se učitelům naznačovalo, jak mohou využít dosavadních učebnic pro tříleté střední všeobecně vzdělávací školy v nových čtyřletých gymnáziích a jak zároveň vyučování modernizovat. U všech čtyř svazků *Komentářů* byl J. Šedivý alespoň spoluautorem.

Odtud už vedla přímá cesta J. Šedivého k formování obsahu a metod vyučování matematice na gymnáziích. Nejprve byl iniciátorem vydání sbírek úloh, které dočasně nahrazovaly chybějící učebnice, protože obsahovaly i znění definic a pouček, aby je učitelé nemuseli diktovat žákům. Pak už vyšlo 10 sešitů *Matematiky pro gymnázia*, na nichž se J. Šedivý samozřejmě také podílel. Když se pokusné vyučování podle projektů Výzkumného ústavu pedagogického po základní škole rozšířilo na školy III. stupně, napsal řadu pokusných učebnic pro gymnázia, jejichž úpravou vznikly pak i současné celostátně platné učebnice matematiky. Na této práci se podílela řada spolupracovníků; J. Šedivý psal zejména části věnované množinovým pojmům, pojmům matematické logiky a rozvíjení číselných oborů, samostatně zpracovával také závěrečné shrnutí učiva ve 4. ročníku. Nutno však konstatovat, že rychlé střídání ve vydávání jednotlivých sad učebnic neumožňovalo texty prověřit dostatečně dlouhou praxí. Dalším vlivem, který formoval obsah a metody práce v učebnicích, byl požadavek, aby učebnice byly napsány pro ty typy gymnázií, které měly nejvyšší počet hodin a nejnáročnější osnovu. To vedlo k rozšíření obsahu učebnic a učitelé nedokázali vždy z nich vybrat učivo vhodné pro méně náročné typy gymnázií. Poučen těmito zkušenostmi chystal se J. Šedivý k plánovanému přepracování učebnic; v tom mu však, žel, zabránila nemoc.

4. Veřejná činnost

Široká učitelská veřejnost u nás se s problematikou modernizace vyučování matematice seznamovala z knihy J. Šedivého *O modernizaci školské matematiky*, která po roce 1969 vyšla

v dalších třech vydáních. Kniha byla v roce 1969 jedním z popudů pro udělení Pedagogického významného JČSMF I. stupně J. Šedivému.

Ze zájmu o historii matematiky a ve snaze dát školám názorný materiál k historii matematiky a fyziky pro nástenky apod. vyvolal J. Šedivý vydávání souborů *Dějiny matematiky a fyziky v obrazech*. S dr. J. Foltou a dalšími spolupracovníky poskytl tak našim školám velmi žádané publikace, které jsou úspěšným titulem JČSMF.

Naši učitelé matematiky znají J. Šedivého nejen jako svého učitele, ale velmi mnozí další z nesčetné řady přednášek, které přednesl na žádost KPÚ či poboček JČSMF ve všech krajích naší republiky, z vystoupení na četných konferencích, letních školách a seminářích, které pořádala Matematická pedagogická sekce JČSMF. Další učitelé poznali J. Šedivého alespoň jako autora desítek metodických a didaktických článků v odborném tisku. A to přitom čtenářům Matematiky a fyziky ve škole (od r. 1972), Rozhledů matematicko-fyzikálních (od r. 1967) a Pokroků matematiky, fyziky a astronomie (od r. 1971) zůstala skryta recenzní činnost J. Šedivého, kterou vykonával jako člen redakčních rad těchto časopisů. Jen autoři jim recenzovaných článků vědí, s jakým taktem jim navrhoval úpravy textů, aby byly co nejlepším přínosem pro čtenáře.

Naši žáci se setkali se jménem J. Šedivého nejen na titulních stránkách svých učebnic matematiky; napsal pro ně i dva svazky Školy mladých matematiků a několik desítek článků do Rozhledů matematicko-fyzikálních. Velmi výrazně (i když skryt jen za titulky pořadu) ovlivnil J. Šedivý 40 pražských pořadů úspěšného televizního seriálu „Matematika převážně vážně“, v nichž byl hlavním autorem a odborným poradcem při natáčení.

Velká část práce pro učitelskou veřejnost i naše žáky je spjata s činností J. Šedivého v Jednotě československých matematiků a fyziků. V 60. letech pracoval v pražském modernizačním kroužku JČSMF a podílel se na organizaci seminářů, které na toto téma Jednota pořádala. Byl také tajemníkem tehdejší Ústřední pedagogické komise pro matematiku JČSMF. Když v roce 1970 vznikla místo ní Matematická pedagogická sekce JČSMF, byl zvolen jejím předsedou a tuto funkci se šestiletou přestávkou vykonával až do svého úmrtí. I v té přestávce byl ovšem místopředsedou MPS a po celou

dobu byl v MPS vůdčí osobností. Organizoval řadu celostátních úspěšných konferencí o vyučování matematice, podílel se na ediční činnosti JČSMF (*Dějiny matematiky a fyziky v obrazech*), pracoval jako zástupce MPS v několika komisích JČSMF (televizní, terminologické, ideologické, pro přípravu programu JČSMF aj.). Tak aktivní člen JČSMF byl ovšem i členem ústředního (nyní hlavního) výboru JČSMF a jejího předsednictva. Je tedy pochopitelné, že J. Šedivý byl v roce 1975 jmenován zasloužilým členem JČSMF a čestným členem nebyl za svého života jmenován jen proto, že tuto poctu v r. 1987 skromně uvolnil starším členům JČSMF.

I když činnost J. Šedivého na půdě JČSMF převažovala, nebyla jedinou jeho veřejnou činností. Můžeme vzpomenout i členství v odborné komisi ministerstva školství pro vyučování matematice na gymnáziích a na základních školách i členství v národní subkomisi Mezinárodní matematické unie a v ediční radě Státního pedagogického nakladatelství pro matematiku a fyziku.

A při tom všem odpovědně plnil i převzaté funkce v KSČ (vedení stranické skupiny), v ROH (úsekový důvěrník, člen komisi, dilenského i závodního výboru), ve Stavebním bytovém družstvu i jako jednatel občanského výboru v místě bydliště.

5. Zahraniční styky

Práce J. Šedivého měla ohlas i v zahraničí. Byl např. jako jediný z ČSSR členem autorského kolektivu sborníků UNESCO o vyučování matematice. Zúčastňoval se světových kongresů matematiků v Moskvě, Helsinkách, Varšavě, byl zván na přednáškové a studijní pobyty nejen do socialistických, ale i do kapitalistických zemí. Všude seznamoval zahraniční kolegy s naším děním v didaktice matematiky. Osobních známostí využíval pak k recipročním pozváním zahraničních didaktiků matematiky k přednáškovým pobytům na MFF UK. Uspadňoval tak i dalším našim kolegům styky se zahraničím, kteří odevšad přivázeli pozdravy J. Šedivému. Na oznámení o úmrtí J. Šedivého reagovali i zahraniční kolegové řadou kondolenčních dopisů.

*

Vzpomněli jsme bohaté a záslužné činnosti doc. RNDr. Jaroslava Šedivého, CSc., pro roz-

voj naší didaktiky matematiky. Neuvedli jsme všechny podrobnosti, a proto na závěr vzkazujeme budoucím historikům pedagogiky matematiky u nás: naleznete-li ve svých bádáních o letech 1960 až 1988 jméno a činnost J. Šedivého, pak jde zcela určitě o doc. RNDr. Jaroslava Šedivého, CSc. z Katedry didaktiky matematiky na matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Nikdo jiný toho jména nevykonal v uvedeném období pro naši didaktiku matematiky více než on. Nechť jeho práce je trvale zapsána do paměti naší pedagogiky matematiky!

Jiří Mikulčák

VÝZNAMNÉ ŽIVOTNÉ JUBILEUM PROFESORA JURAJA DUBINSKÉHO

Každé významné jubileum člověka, pod vedením ktorého sme mali možnosť dlhšiu dobu pracovať, nás núti na chvíľu zastaviť sa a zamyslieť sa nad jeho životnou cestou, postaviť si otázku, aký vplyv mal na naše formovanie sa a na výsledky, ktoré sme dosiahli.

Keď sa pri 75. výročí narodenia profesora J. Dubinského, člena korešpondenta SAV, ktoré oslávil 12. 6. 1989, zamýšľame nad jeho životnou cestou, s úctou a obdivom si uvedomujeme široký rozsah jeho význačnej činnosti pedagogickej, vedeckej, organizačnej i verejnopolitickej.

Jubilanta netreba našej fyzikálnej verejnosti osobitne predstavovať. Jeho priekopnícka práca v oblasti fyziky kozmického žiarenia a jadrovej fyziky na Slovensku je všeobecne známa a vysoko uznávaná. Nemenej známe sú i výsledky jeho dlhoročnej obetavej pedagogickej a vedeckoorganizačnej činnosti, ktorou výrazne prispel k rozvoju fyziky na východnom Slovensku v zložitom povojnovom období.

Stačí spomenúť, že svoju životnú dráhu začal v r. 1938 ako asistent na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave. Od r. 1945 pôsobil ako riaditeľ I. štátneho gymnázia v Košiciach, v r. 1952 bol poverený budovaním a vedením Katedry matematiky a fyziky na pobočke Pedagogickej fakulty UK v Prešove, kde v r. 1952—54 vykonával aj funkciu dekana Vyššej pedagogickej školy. Koncom roku 1959 odišiel z Prešova do Košíc, kde na Strojnickej fakulte Vysokej školy technickej založil a vybudoval rádioizotopové pracovisko, ktoré potom nie-

koľko rokov viedol. Po vzniku Prírodovedeckej fakulty sa stal v r. 1964 vedúcim Katedry jadrovej fyziky, ktorú vybudoval a dlhé roky viedol. Od vzniku Ústavu experimentálnej fyziky SAV v Košiciach v r. 1969 bol jeho riaditeľom až do r. 1979; neskôr viedol Sektor subatómovej a kozmickej fyziky tohoto ústavu.

Svoju vedeckú činnosť vo výskume kozmického žiarenia začal v r. 1950 ako externý spolupracovník prof. V. Petržílku. Na rozdiel od niektorých iných adeptov tohoto odboru, ktorý vtedy prichádzali k profesorovi Petržílkovi, mal prof. J. Dubinský nielen „záujem“, ale predložil už pri prvej návšteve svoj návrh experimentu. Fyzike kozmického žiarenia ostal verný po celý svoj život. Jeho kolektív sa ako prvý na Slovensku zapojil do medzinárodného výskumného programu INTERKOZMOS a podieľal sa aj na riešení úloh v rámci programu planetárneho a geofyzikálneho výskumu KAPG. Pracovníkov katedry ako aj Oddelenia fyziky vysokých energií Ústavu experimentálnej fyziky SAV orientoval na výskum v oblasti fyziky vysokých energií. Vďaka nadviazaniu dobrých kontaktov so Spojeným ústavom jadrových výskumov v Dubne umožnil svojim pracovníkom získať vysokú odbornú kvalifikáciu.

Už len tento stručný výpočet etáp na jeho životnej ceste, ktorými výrazne prispel k rozvoju fyziky na východnom Slovensku, nás oprávňuje konštatovať, že pri tak plodnom živote ako po stránke vedeckovýskumnej, tak aj pedagogickej a organizátorskej nie je možné v článku omezeného rozsahu pomýšľať na všestranné zhodno-

tenie jeho činnosti, za ktorú obdržal celý rad ocenení a vyznamenaní.

V súčasnosti je prof. J. Dubinský na zaslúženom odpočinku. Napriek tomu bol a vždy zostane nezabudnuteľným učiteľom všetkých, ktorí mali to šťastie, že počúvali jeho prednášky na vysokých školách, na ktorých vo svojom živote pôsobil, alebo pod jeho vedením bezprostredne pracovali.

Moje prvé stretnutie s prof. J. Dubinským sa datuje na r. 1965, keď som ako budúca absolventka Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave pricestovala do Košíc, aby som si prezrela pracovisko, na ktoré som mala po ukončení štúdiá nastúpiť. Profesor Dubinský na mňa zapôsobil prísny dojem. Oboznámil ma s vedeckovýskumným zameraním katedry: s prácami v oblasti kozmického žiarenia, ktoré sa konali vo vysokohorskom laboratóriu na Lomnickom štíte, ako aj s emulznou metodikou, ktorá sa rozvíjala na katedre. V tom čase už boli na katedre zámery spracovávať snímky z bublinových komôr SÚJV v Dubne. Po mnohých rokoch sme často s profesorom Dubinským spomínali na toto prvé stretnutie. Pokiaľ som sa ja, ako mladá absolventka, nemeslo dotazovala, či si budem môcť po nastúpení na katedru vybrať smer výskumu, na profesora Dubinského moja otázka pôsobila ako ultimátum. Samozrejme, možnosť výberu akceptoval. Tak som sa s konečnou platnosťou rozhodla nastúpiť od 1. 8. 1965 na Katedru jadrovej fyziky UPJŠ do Košíc a dlhé roky som pracovala pod vedením prof. Dubinského na katedre a potom určité obdobie aj ako externá vedúca OFVE ÚEF SAV. A priebehom času, ako som mala možnosť ho bližšie poznať, som pridávala k jeho vlastnostiam, ktorých som si vážila, ďalšie. Z nich si obzvlášť cením zaujatie, s ktorým vykonával každú prácu, do ktorej sa pustil, závideniahodnú cieľavedomosť a nevyčerpatelnú energiu, s ktorou presadzoval svoje názory a myšlienky, schopnosť všimnúť si aj zdánlivo drobné problémy, a čo je dôležité „cít“ pre perspektívny rozvoj tých—ktorých smerov vo fyzike. Dvere na jeho pracovni nepoznali úradných hodín. Bol pre každého otvorený. Rada sa v spomienkach vraciam k neformálnym posedeniam, na ktoré si vždy našiel čas. A teraz, keď už odišiel na zaslúžený odpočinok, pri bilanovaní uplynulých rokov ktoré sme strávili spolu na katedre a neskôr v ústave, ako aj pri

preberaní jeho vedeckej knižnice a korešpondencie sa mi stále viac vykresľuje celý obraz jeho osobnosti. Chýba mi to tradičné, hlasné do telefónu „tu hovorí Dubinský“ a som rada, keď ho môžem privítať na katedre a pri šálke kávy naďalej čerpať z jeho životných skúseností a ľudskej múdrosti

Gabriela Martinská, KJF a BF PF UPJŠ, Košice

Som jedným z prvých absolventov odborného štúdia fyziky na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ so zameraním na jadrovú fyziku. Takto som mal možnosť byť svedkom — najprv ako študent pôsobiaci ako pomocná vedecká sila, neskôr ako diplomant a potom ako mladý asistent — úsilia, vynakladaného prof. J. Dubinským pri budovaní Katedry jadrovej fyziky PF UPJŠ, ktorej bol dlhoročným vedúcim. Dodnes s úctou spomínam na to, ako cieľavedome zabezpečoval v neľahkých podmienkach kádrové i prístrojové budovanie pracoviska, ako s nadšením, ktoré prenášal i na nás mladých, stimuloval prvé výskumné práce. Nachádzal si pritom čas aj na osobné problémy členov katedry a pokiaľ mohol, pomáhal pri ich riešení.

Často sa s kolektívom radil, akceptoval i názory mladých, pravda, museli byť podložené pádnymi argumentami. Hoci v širokom spektre prác v kozmickej fyzike (ktorá mu bola najbližšia) a fyzike elementárnych častíc, ktoré sa rozvíjali na katedre a neskôršie i v oddeleniach Ústavu experimentálnej fyziky SAV, sa nemohol vo všetkom detailne orientovať, mal vzácnu schopnosť a cit postrehnúť veci podstatné a progresívne. Tieto veci potom rozhodne podporoval a presadzoval, pričom sa nebal zdravo riskovať.

Rozvíjal bohaté medzinárodné kontakty, najmä s pracoviskami v ZSSR, ktoré cieľavedome využíval pre zabezpečenie odborného rastu svojich podriadených. Ja som takto mal možnosť pracovať a prejsť vedeckou prípravou v Spojenom ústave jadrových výskumov (SÚJV) v Dubne. Počas viac ako siedmich rokov môjho pracovného pobytu v tomto významnom medzinárodnom ústave prof. Dubinský ako dlhoročný člen vedeckej rady SÚJV, ktorého si vedenie SÚJV vysoko vážilo, pravidelne navštevoval Dubnu. Počas svojich pobytov v Dubne vždy sa živo zaujímal o našu prácu, tešil sa spolu s nami z úspechov a v úzkej súčinnosti s vedúcimi pracovníkmi SÚJV ochotne pomáhal riešiť prípadné problémy.

Ohliadnúc sa späť na skutočne úctyhodné výsledky jeho pedagogickej, vedeckej i organizátorskej činnosti sme mu všetci na Oddelení fyziky vysokých energií ÚEF SAV vďační za to, čo pre nás za dlhé roky vykonal a prajeme mu do ďalších rokov zaslúženého odpočinku, pevné zdravie a dobrú životnú pohodu.

Ladislav Šandor, OFVE ÚEF SAV, Košice

Prof. J. Dubinský mňa prijal na Ústav experimentálnej fyziky SAV v Košiciach v roku 1971. Netrúfam si posudzovať jeho odborné výsledky, ale chcem uviesť niekoľko postrehov, ktoré dokresľujú jeho osobnosť po stránke ľudskej. V jeho povahe bolo a je umožňovať mladším kolegom odborný rast, a to tak, že im ponechával pomerne široké pole pre ich uplatnenie a vedel vycítiť, v ktorých smeroch je vhodné ich „nasmerovanie“. Možno povedať, že nikdy „nedirigoval“ ich prácu a nikdy nebol typom despotického šéfa výskumného tímu. Vedel si získať ľudí svojou povahou, vľúdnosťou, ktorá ale nijako neznamenala benevolentnosť k lenivosti. Vtedy vedel pritvrdiť. Aj jeho zvýšený hlas akosi spolupracovníci „brali“ a bolo to vždy namieste. Dobré si spomínam na niektoré zahraničné cesty, ktorých sme sa s niektorými kolegami spolu s prof. Dubinským zúčastnili. Vedel nám viacerým pomôcť „uchytiť sa“ v spolupráci najmä s pracovníkmi tých laboratórií v ZSSR, kde už výskum kozmického žiarenia mal väčšiu tradíciu. V zahraničí, kde prof. Dubinského poznajú, si jeho práce vážili a vážia. Aj keď jeho vedecký záber je široký, predsa len možno povedať, že osobitné miesto v ňom malo a má štúdium kozmického žiarenia na Lomnickom štíte. Vždy sa živo zaujímal o dianie tam, bez jeho úsilia by dnes sotva tam pracoval rozšírený neutrónový supermonitor. Dodnes sa cítujú práce s jeho spoluautorstvom o vplyve rýchlosti a smeru vetra na intenzitu kozmického žiarenia na vysokohorských stanicích. Bol pionierom účasti košických fyzikov na programe Interkozmos. Viacerým z nás, ktorí pracujeme dnes v Oddelení kozmickej fyziky ÚEF SAV, vytvoril veľmi dobré podmienky pre prácu. Sme si vedomí toho, že jeho priekopnícka, organizátorská aj vedecká práca v oblasti kozmického žiarenia, bola nevyhnutnou podmienkou nášho dnešného výskumu v kozmofyzike. Sme mu za to vďační.

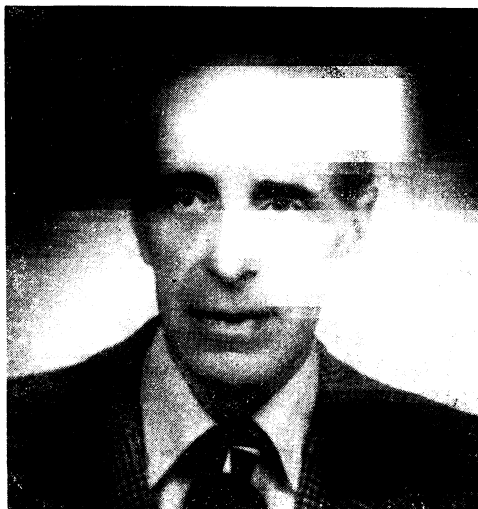
Karol Kudela, OKF ÚEF SAV, Košice

PROF. KAREL SVOBODA SEDMDESÁTILETÝ

Dne 9. 12. 1988 se dožil sedmdesátiletý čelný představitel brněnské matematiky profesor Karel Svoboda. Narodil se v Kunovicích u Uherského Hradiště, kde vystudoval reálné gymnázium. V roce 1937 se zapsal na přírodovědeckou fakultu v Brně ke studiu učitelství pro předměty matematika a deskriptivní geometrie. Do jeho studia však násilně zasáhla okupace. Dne 17. listopadu 1939 byly vysoké školy v Čechách a na Moravě nacisty uzavřeny a Karel Svoboda se s mnoha dalšími vysokoškoláky ocitl v koncentračním táboře v Sachsenhausenu. Po propuštění pracoval až do konce okupace jako pomocný dělník a přírodovědeckou fakultu dokončil až po osvobození. Na svou mateřskou fakultu se vrátil v květnu 1945 a ještě jako student se stal výpomocným asistentem matematického ústavu. Po složení státních zkoušek z matematiky a deskriptivní geometrie se již jako řádný asistent plně zapojil do pedagogické činnosti a obnovy ústavu, zejména jeho knihovny, která byla vážně poškozena válečnými událostmi.

Po zřízení katedry matematiky v roce 1951 se stal jejím prvním tajemníkem. Současně se aktivně zapojil i do práce výboru brněnské pobočky JČMF. V roce 1957 získal hodnost kandidáta matematicko-fyzikálních věd, v roce 1958 se habilitoval, rok nato byl jmenován docentem a později zástupcem profesora. V roce 1966 v nově systemizaci vysokoškolských učitelů se stal profesorem.

V průběhu vysokoškolského studia byli jeho profesory L. Seifert, E. Čech a O. Borůvka. To ovlivnilo jeho vědecký zájem na celý život. Nejdříve jako žák a asistent prof. L. Seiferta začínal v algebraické geometrii. Z podnětu akad. O. Borůvky se však brzy jeho odborný zájem soustředil na studium Cartanových metod, které jsou velmi efektivním obecným nástrojem pro diferenciální geometrii. Užitím těchto metod dosáhl prof. Svoboda řady hlubokých výsledků. Pod vlivem školy projektivní diferenciální geometrie akad. E. Čecha se věnoval také studiu přímkových kongruencí, jejich deformací a příslušných vícerozměrných útvarů. Zejména jeho práce o kongruencích v symplektických prostorech patří k nejhodnotnějším výsledkům z tohoto oboru vůbec. Jeho celoživotní práce, obsažená v asi 25 původních vědeckých pracích, jej

řadí mezi čelné představitele české školy diferenciální geometrie.

V osobě prof. Svobody se vzácně spojila vysoká vědecká odbornost s pedagogickým mistrovstvím; svědčí o tom jeho velká obliba mezi posluchači. Po zásluze byl dvakrát vyhlášen vzorným pedagogickým pracovníkem univerzity. Jeho přednášky zaujaly vyvážeností obsahu i formy a poskytovaly posluchačům radostný prožitek z probírané látky. Celá řada geometrů, kteří dnes působí na nejrůznějších pracovištích, se hrdě hlásí mezi jeho žáky a rádi vzpomínají na prof. Svobodu nejen jako na fundovaného vědce, vynikajícího učitele, ale i výborného člověka, který vychovával především svým osobním příkladem.

Co popřát prof. Svobodovi závěrem? Především to, aby se mohl ve zdraví a duševní pohodě ještě dlouho těšit z výsledků své plodné práce.

Josef Janyška

PROF. JURAJ DANIEL-SZABÓ SEDEMDESÍATROČNÝ

4. júla 1989 sa dožil svojho významného životného jubilea prof. RNDr. Juraj Daniel-Szabó, CSc., profesor Katedry experimentálnej fyziky Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Po absolvovaní svojho vysokoškolského štúdia odborom matematika-fyzika na

Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave r. 1942 začal pracovať ako stredoškolský profesor matematiky a fyziky na gymnáziách v Dolnom Kubíne, Spišskej Novej Vsi aj inde a bol riaditeľom Štátneho kurzu pre prípravu pracujúcich na vysoké školy až do r. 1952, kedy sa v Košiciach utvára Vysoká škola technická. Na Katedre fyziky tejto vysokej školy začína svoje vysokoškolské vedecko-pedagogické pôsobenie. Postupne sa dostáva do funkcie vedúceho katedry a usmerňuje a riadi pedagogickú i vedeckovýskumnú prácu na fyzikálnom pracovisku, ktoré v 50. rokoch bolo v Košiciach prakticky jediným, na ktorom sa fyzika na východnom Slovensku významnejšie rozvíjala. Prof. J. Daniel-Szabó postupne buduje okolo seba kolektív spolupracovníkov a cieľavedome a systematicky vytvára priestor pre kvalitnú pedagogickú i vedeckú prácu.

V pedagogickej práci bol vždy vzorom spolupracovníkom i širšej fyzikálnej verejnosti. Svedomitú výchovu študentov považoval vždy za jednu zo svojich prvoradých úloh. Dokázal u študentov vzbudiť lásku i záujem o fyziku a získavať ich pre tento odbor aj po ukončení vysokoškolského štúdia. Svedčí o tom celý rad pracovníkov, ktorých vychovával aj v rámci organizovanej formy vedeckej výchovy. Jeho pedagogická a ďalšia činnosť bola ocenená viacerými vysokými vyznamenaniami, z ktorých hodno spomenúť aspoň medailu J. A. Komenského a Rad práce. Všetci, ktorí sme mali možnosť byť pri tejto výchovnej práci prof. J. Daniela-Szabóa, sme mu nesmierne vďační za všetko, čomu nás naučil, a to nielen v oblasti odboru, ale aj pokiaľ ide o utváranie korektných, dobrých medziľudských vzťahov a organizácie práce s ľuďmi.

Ako mimoriadne pracovitý človek s osobitným vzťahom ku fyzike bol pri všetkom, čo sa spája so vznikom Prírodovedeckej fakulty UPJŠ r. 1963. Prvým pracoviskom fakulty sa stala Katedra fyziky, ktorej podstatnú časť tvorili členovia rovnomennej katedry VŠT. Aj po vzniku fakulty pokračuje prof. Szabó v jej intenzívnom budovaní vo všetkých funkciách, ktoré v prvých rokoch existencie fakulty zastával. Bol vedúcim Katedry fyziky, resp. Katedry experimentálnej fyziky, prorektorom UPJŠ pre vedeckovýskumnú činnosť, prodekanom fakulty, predsedom ZV ROH, členom výboru ZO KSS a r. 1972 sa stáva dekanom fakulty, ktorú úspešne vedie až do r. 1985.

Vedeckovýskumná činnosť prof. J. Daniela-Szabóa sa od príchodu do Košíc až doteraz sústreďuje na štúdium magnetických vlastností feromagnetických látok. V tejto oblasti publikoval sám a so spoluautormi do 40 vedeckých prác v domácich i zahraničných odborných časopisoch. Medzi najvýznamnejšie výsledky, ktoré dosiahol možno zaradiť:

- osvetlenie procesov vedúcich k vytváraniu mnohopólovej magnetizácie v tyčových kovových feromagnetikách,
- príspevok k objasneniu mikrofyzikálnej podstaty javov charakterizujúcich tzv. nesymetrické premagnetovanie feromagnetík,
- prínos k osvetleniu magnetizačných procesov v tenkých feromagnetických vrstvách, majúcich značný aplikačný význam.

K rozvoju vedecko-pedagogickej práce prispel aj ako autor učebných pomôcok. Spolu s akademikom V. Hajkom napísal učebnicu *Základy fyziky*, ktorá vyšla r. 1980 v nakladateľstve VEDA. Je tiež spoluautorom vysokoškolskej príručky *Fyzika v príkladoch*, ktorá vyšla už vo viacerých domácich vydaniach i v preklade v zahraničí. Je tiež spoluautorom ďalšej vysokoškolskej príručky *Fyzika v experimentoch*, ktorú napísal kolektív autorov pod vedením akademika V. Hajka.

V priebehu celého obdobia svojho pôsobenia na vysokých školách v Košiciach sa prof. J. Daniel-Szabó úspešne zapojil aj do celého radu organizačných a verejnopolitických prác, ktoré boli motivované úsilím o progresívny rozvoj katedier, ktoré viedol, i samotnej Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, ktorej bol dekanom.

Žiada sa osobitne spomenúť podporu, ktorú prof. J. Daniel-Szabó venoval aj Ústavu experimentálnej fyziky SAV, ktorý vznikol r. 1969. Medzi ústavom Akadémie a Prírodovedeckou fakultou sa od počiatku vytvorila úzka a neformálna spolupráca, sformovali sa spoločné pracovné kolektívy, budovala sa spoločná experimentálna základňa fyziky tuhých látok.

Pre osobnosť prof. J. Daniela-Szabóa, je charakteristická vysoká obetavosť v práci, skromnosť, mimoriadne citlivý vzťah k ľuďom a ochota byť nápomocný svojim spolupracovníkom na každom úseku ich činnosti.

Sme radi, že môžeme byť pritom, keď sa prof. J. D.-Szabó dožíva svojho významného životného jubilea. Všetci, ktorí sme mali možnosť žiť a pracovať po jeho boku na Vysokej

škole technickej i na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach, sme sa stali obdivovateľmi jeho životného elánu, radosti z vlastnej práce i z výsledkov práce spolupracovníkov a z úspechu napredovania celého kolektívu Katedry experimentálnej fyziky Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, na ktorej si život bez jeho aktívnej účasti na žiadnom úseku činnosti nevieme ani predstaviť. Vysoko oceňujeme aj jeho angažovanosť a obeťtávu prácu v združení fyzikálnych pracovníkov v Košiciach, ktoré v súčasnosti vedie. Želáme prof. J. Danielu-Szabóovi, CSc., do ďalších rokov života pevné zdravie, spokojnosti v práci i v osobnom živote a veľa síl aj chuti do aktívneho života na katedre.

Ladislav Potocký

K SEDEMDESIATINÁM DOCENTKY JÚLIE ŽILINKOVEJ

Dôchodok, ktorý nasleduje za obvykle najaktívnejšou časťou života, možno tráviť rôzne. No ten, kto žil činorodo, aj na zaslúženom odpočinku pokračuje v snahe urobiť o trochu viac ako treba. Platí to v plnej miere o našej jubilantke doc. RNDr. Júlii Žilinkovej, CSc.

Docentka Žilinková sa narodila 13. júla 1919 v Záhorskej Vsi v šesťčlennej rodine. Maturitou na Štátnom koedukačnom učiteľskom ústave v Bratislave získala v roku 1938 učiteľskú kvalifikáciu pre národné školy. Svoju učiteľskú dráhu začala v rodnej dedine, neskôr v Nižných Slovinách, v Sološnici a od roku 1946 v Bratislave najprv ako učiteľka, neskôr ako riaditeľka školy. V rokoch 1951—1956 pracovala vo funkcii ústredného inšpektora a metodika na Povereníctve školstva. Tak ako každú prácu, vykonávala si i túto funkciu svedomite s plným nasadením pri troch maličkých deťoch. Jej učiteľské srdce však túžilo po žiakoch, po škole. Preto na vlastnú žiadosť odchádza v roku 1956 učiť na JSS v Bratislave, kde po roku už zastávala funkciu zástupcu riaditeľa a neskôr riaditeľa školy. Popri tejto náročnej práci si stihla rozšíriť svoju učiteľskú kvalifikáciu štúdiom na Vysokej škole pedagogickej, kde v roku 1959 získala spôsobilosť vyučovať matematiku a deskriptívnu geometriu na stredných školách. V roku 1962 sa prihlásila na konkurz, vypísaný rektorom Vysokej školy ekonomickej v Bratislave, a bola prijatá ako odborná asistentka na Katedru matematiky. Na novom pracovisku bola najprv

zástupcom vedúceho katedry, neskôr (v rokoch 1972—1976) prodekanou pre pedagogickú prácu na Fakulte riadenia a v období rokov 1976—1980 bola prorektorkou pre štúdium popri zamestnaní na Vysokej škole ekonomickej.

Za docentku bola menovaná v roku 1973 pre odbor ekonomicko-matematické výpočty na VŠE. V roku 1976 po obhájení rigorózneho práce na PF UK získala titul doktora prírodovedy pre vedný odbor teória vyučovania matematiky a obhájením dizertačnej práce z teórie vyučovania matematiky dosiahla v roku 1978 vedeckú hodnosť CSc.

Doc. Žilinková má bohatú publikačnú činnosť — celoštátne učebnice, vysokoškolské skriptá, články v časopisoch, referáty a štúdie

v zborníkoch, recenzie učebníc, skript, článkov, oponentské posudky na dizertačné a vedecko-výskumné práce ap. Výsledkami svojej práce, výskumnej i publikačnej činnosti prispela ku skvalitneniu a zefektívnieniu obsahu, metód a foriem práce pri výučbe matematiky na VŠE. Patrí medzi popredných pedagogických pracovníkov na úseku teórie vyučovania matematiky. Jej bohaté skúsenosti sú podložené výskumnými prácami najmä v oblasti teórie vyučovania matematiky na všeobecno-vzdelávacích aj vysoko-

kých školách. V práci sa spája vedecká odbornosť s bohatými pedagogickými skúsenosťami, ktoré dlhé roky odovzdávala študentom a mladým učiteľom.

Samozrejmosťou pre doc. Žilinkovú vždy bola a aj teraz je široká spoločenská angažovanosť. Osobitne treba spomenúť jej mnohoročnú, obetavú a veľmi aktívnu činnosť v Jednote slovenských matematikov a fyzikov. Dlhé roky bola členkou Predsedníctva a ÚV JSMF, členkou Predsedníctva a ÚV JČSMF, členkou Komisie pre vyučovanie matematiky na vysokých školách technických, ekonomických a poľnohospodárskych, predsedom jej sekcie, hospodárom pobočky, hospodárom ÚV JSMF, predsedom Komisie pre vyznamenanie ÚV JSMF a členom Komisie pre vyznamenanie ÚV JČSMF.

Všetky funkcie vždy vykonávala Julka Žilinková s plným nasadením, s nevšedným elánom, s láskou. I dnes, na zaslúženom odpočinku, ju možno veľmi ťažko zastihnúť doma. V rámci činnosti Klubu bratislavských dôchodcov-učiteľov organizuje zájazdy, prednášky, besedy — skrátka znovu je vo svojom živle. Udržiava kontakt aj so svojím bývalým pracoviskom — Katedrou matematiky na VŠE, zaujíma sa o dianie na škole, o svojich bývalých študentov a kolegov, ktorí na ňu s láskou spomínajú.

Tešíme sa, Julka, že si stále plná energie, plánov a s potešením sa pripájame k dlhému radu gratulantov. Želáme Ti, aby Tvoja vitalita, optimizmus a snaha pomôcť, kde treba, vydržala ešte veľa rokov.

Olga Drobná

VÝZNAMNÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM PROF. DR. ILJI ČERNÉHO, DrSc.

V dobe nášeho studia na matematicko-fyzikálnej fakulte UK bol už prof. Černý na fakulte pojmem. Bol znám jednak jako zanícený prednášajúci, náročný učiteľ i obávaný examínátor, jednak jako prekladateľ učebnic a autor textů o reálné analýze, teorii integrálu a teorii funkcií komplexní proměnné. Byl též aktivním a rozvážným organizátorem studia na matematicko-fyzikálnej fakulte. V letech 1966—71 byl prof. Černý proděkanem pro pedagogické záležitosti. Studentům se vždy věnoval s ochotou a pochopením, lajdáky však nepodporoval.

V roce 1966 byl prof. Černý pověřen vedením

katedry aplikované matematiky. I když se tato katedra podílela na spolupráci s praxí, hlubší vztah k aplikacím měla jen malá část jejích členů. Brzy došlo k přejmenování katedry na katedru základů matematické analýzy, což více odpovídalo náplni její práce. Katedra totiž zajišťovala a koordinovala výuku pro první dvouletí (za to byl prof. Černý osobně odpovědný) a pro specializaci aplikovaná matematika.

Význam aplikací matematiky a spolupráce s praxí si prof. Černý uvědomoval už v době, kdy matematická část fakulty byla převážně orientována výrazně teoretickým směrem. (V té době převládala názor, že se katedry aplikacemi zabývat nebudou — teprve později se v názvech téměř všech matematických pracovišť slovo aplikace objevilo a v roce 1981/82 se katedra aplikované matematiky opět ocitla v seznamu matematických pracovišť fakulty.) Díky podpoře a zájmu prof. Černého i spolupráci s prof. Poláškem se ve druhé polovině šedesátých let na katedře vytvořila skupinka pracovníků s hlubším zájmem o problematiku matematického řešení problémů proudění. Postupně získávala uznání inženýrů i řady matematiků a přinesla v rámci VHC fakultě nejen finanční prostředky, ale i ocenění v rámci Univerzity Karlovy i resortu školství.

Katedra také zajišťovala výuku matematiky na přírodovědecké fakultě i na dalších fakultách univerzity. S odstupem času ještě lépe vynikne, že k této otázce přistupoval prof. Černý promyšleně. K perspektivnímu posílení oddělení pro výuku na přírodovědecké fakultě přijal absolventa studia chemie, který projevoval hluboký zájem o matematiku. Vytvořil mu podmínky pro externí studium na MFF UK. Po dokončení studia matematiky pokračoval zmíněný pracovník v externí aspirantúře na matematicky orientovaném tématu z fyzikální chemie. Přitom ovšem stále vedl cvičení z matematiky na přírodovědecké fakultě a získával učitelské zkušenosti. Bohužel projekt neskončil úspěšně. Po odchodu prof. Černého z vedoucí funkce se na fakultě vytvořily okolnosti, které nakonec vyústily v odchod uvedeného pracovníka mimo univerzitu.

Nebylo možné ani rozšířit skupinu zabývajících se prouděním. I přes úsilí prof. Černého se nepodařilo její „dorost“ na MFF UK umístit. Někteří vynikající absolventi v této oblasti úspěšně pracují na ČVUT.

Na katedře prof. Černého panovaly pěkné mezilidské vztahy. Skromnost, ochota, ohleduplnost a vzájemný respekt patřily k samozřejmostem. Schůzi bývalo málo, důležité věci se daly příjemně projednat čas od času při obědě („pracovní oběd“ jako termín se tenkrát nepěstoval). Četné diskuse se týkaly výuky: co učit, jak učit a jak lépe učit. Také ovšem zbyl čas na povídání o vaření — prof. Černý je v kuchařském umění skutečný mistr. Rádi vzpomínáme na tradiční jarní schůze katedry. Oficiální program byl vcelku krátký, musely se hlavně rozdělit úvazky na příští rok. K seznamu povinností katedry vyjádřili své představy nejprve starší kolegové, mezi mladší byly rozděleny s přihlédnutím k jejich zájmům zbývající úvazky. Podstatně delší bývala druhá část. Zasmáli jsme se, popovídali jsme si a leccos jsme se dozvěděli.

Prof. Černý trval na vysoké úrovni výuky. Chodil na hospitace, průběh cvičení hodnotil, komentoval volbu příkladů i způsob práce se studenty. Velkým vzorem v pedagogické práci mu byl prof. V. Jarník, který mu svěřil korektury svých knih a ve svých přednáškách využíval Černého skript. V jedněch z nich vyložený daniellovský přístup k integraci ve spojení s mistrovským Jarníkovým výkladem přispěly jistě k trvalému zdomácnění Lebesgueova integrálu na MFF UK v prvním dvouletí. Práci se studenty si prof. Černý nikdy neusnadňoval — hodně času věnoval a věnuje konzultacím. Snaží se posluchače strhnout k práci, slabším ukázat, že pílí a houževnatostí lze s matematikou svést úspěšný souboj. Sám byl vždy důsledný a k důslednosti vedl i své mladší kolegy.

Několik desetiletí věnoval prof. Černý propracování ucelené koncepce výkladu analýzy v komplexním oboru. Jeho pojetí je založeno na přesném vyjadřování, využívá poznatku

z topologie roviny a směřuje k aplikovatelným výsledkům. Svě dlouholeté zkušenosti shrnul v rozsáhlé vysokoškolské učebnici, jejíž anglická verze by měla vyjít v dohledné době.

Vědecká práce prof. Černého, ať již v reálné či komplexní analýze, vychází z jeho pedagogické činnosti. Publikované práce spadají do teorie integrálu, topologie roviny, teorie křivek, víceznačných analytických funkcí, hraničního chování konformního zobrazení, matematického popisu obtékání a dalších otázek analýzy (seznam prací a další informace lze nalézt v článku publikovaném v r. 1989 v Časopise pro pěstování matematiky).

Prof. RNDr. Ilja Černý, DrSc., strávil na Univerzitě Karlově přes 40 let svého života. Přírodovědeckou fakultu ukončil v r. 1952, pak působil jako aspirant (vědeckou hodnost kandidáta věd získal v r. 1957), asistent a od r. 1965 jako docent na MFF UK. Od r. 1981 působí na katedře matematické analýzy, v r. 1988 obhájil doktorskou disertační práci a v roce 1989 byl jmenován profesorem.

Pro fakultu vykonal prof. Černý velký kus práce. Především jako obětavý a neúnavný učitel, jako propagátor užitečnosti matematiky pro praxi, organizátor a v neposlední řadě díky svým osobním vlastnostem i jako příklad mladším kolegům. Jeho elán je obdivuhodný — to potvrdí každý, kdo např. sleduje, s jakým úsilím se zapojil do uplatňování výpočetní techniky do základní výuky analýzy, nebo jak „řadí“ na surfu.

Při příležitosti významného životního jubilea přejeme prof. Černému pevné zdraví, hodně životního optimismu a sil potýkat se s problémy, osobní spokojenost a další úspěchy v práci.

Ivan Netuka, Jiří Veselý

Zaujatie matematikou sa zdá porovnať so záujmom o mytológiu, literatúru alebo hudbu. Je to jedna z najvlastnejších oblastí človeka, v nej sa prejavuje ľudská podstata, túžba po intelektuálnej sfére života, ktorá je jedným z prejavov harmónie sveta.

H. Weyl

Prácu ozajstného vedca riadia a podmieňujú estetické kvality. Rozvoj vedy nie je výsledkom čisto racionálnych úvah, ale aj hľadania krásy. Bez toho by ani jeden vedec nikdy nemohol prekliessniť cestu neprechodnými hlbokými lesmi nepreberného množstva záverov vyplývajúcich z čisto logického prístupu k veciam.

W. Harriman